

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ
ΓΛΩΣΣΑΡΙ - ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Άσκηση 5 (Από το βιβλίο «ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ», Κεφ. Ε΄, Λέξεις από ξένες γλώσσες στην ελληνική - σελ. 148-9)

Συχνά χρησιμοποιούμε, στην επίσημη κυρίως γλώσσα, ορισμένες φράσεις από τη λατινική. Σας δίνουμε τη σημασία μερικών από τις πιο συνηθισμένες. Εσείς να εντάξετε κάποιες από αυτές μέσα σε περιόδους λόγου.

ad hoc:	γι' αυτό· δηλώνει το ειδικό και κατάλληλο αλλά και τον κατάλληλο άνθρωπο.
a posteriori:	εκ των υστέρων· δηλώνει κρίση με βάση την εμπειρία.
a priori:	εκ των προτέρων· δηλώνει κρίση πριν από την εμπειρία.
ave Caesar, morituri te salutant:	χαίρε, Καίσαρ, οι μελλοθάνατοι σε χαιρετούν· πρόκειται για το χαιρετισμό των μονομάχων που περνούσαν κάτω από τον αυτοκρατορικό θώκο στο Κολοσσαίο. Χαρακτηρίζει την κατάπτωση των ανθρώπων που διακινδυνεύουν τη ζωή τους, για να τέρψουν τον αυτοκράτορα.
casus belli:	αφορμή πολέμου· δηλώνει κάθε γεγονός που προκαλεί πόλεμο (χρησιμοποιείται και ειρωνικά για ιδιωτικές υποθέσεις).
delenda Carthago:	πρέπει να καταστραφεί η Καρχηδόνα. Έτσι τέλειωνε τους λόγους ο Κάτων· η φράση δηλώνει έμμονη ιδέα και σταθερή απόφαση.
dura lex, sed lex:	σκληρός νόμος αλλά νόμος. Λέγεται για το νόμο ή τον κανόνα στον οποίο πρέπει κανείς να υποταγεί, έστω κι αν είναι σκληρός.
de facto:	από την πράξη, έμπρακτα
errare humanum est:	«το πλανάσθαι είναι ανθρώπινον». Χρησιμοποιείται για να δικαιολογηθεί πλάνη ή λάθος.

Hannibal ante portas:	Ο Αννίβας προ των πυλών· ήταν η κραυγή απόγνωσης των Ρωμαίων μετά τη μάχη των Καννών. Χρησιμοποιείται για άμεσο κίνδυνο.
homo homini lupus:	ο άνθρωπος είναι λύκος για τον άνθρωπο. Σημαίνει πως οι άνθρωποι έχουν άγριες διαθέσεις ο ένας για τον άλλο εξαιτίας των ατομικών τους συμφερόντων.
lapsus linguae:	ολίσθημα (αμάρτημα) της γλώσσας· λέγεται για το σφάλμα που γίνεται από απροσεξία, όταν λέγεται άλλο αντί άλλου.
modus vivendi:	τρόπος διαβίωσης· υπονοεί τη συμβιβαστική λύση σε διένεξη αντίθετων συμφερόντων, κυρίως πολιτικών.
o tempora! o mores!:	ω καιροί! ω ήθη! Αναφώνηση του Κικέρωνα με την οποία χαρακτηρίζει τη διαφθορά των ηθών της εποχής του.
persona grata:	προσφιλές πρόσωπο· στη διπλωματική γλώσσα δηλώνει ότι κάποιο πρόσωπο θα γίνει δεκτό με φιλική διάθεση από τη χώρα στην οποία είναι διαπιστευμένο. Συχνά χρησιμοποιείται και το: (χαρακτηρίστηκε...) persona non grata: όχι προσφιλές πρόσωπο.
primum vivere, deinde philosophari:	πρώτα να ζει κανείς και έπειτα να φιλοσοφεί· γνωμικό που λέγεται ειρωνικά για εκείνους που ασχολούνται με συζητήσεις και φιλοσοφίες, ενώ δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσουν ούτε το ψωμί τους.
sic:	έτσι· λέξη που μπαίνει μέσα σε παρένθεση στο μέσο ενός κειμένου ή στο τέλος ξένου χωρίου που παρατίθεται, για να δηλώσει ότι το πρωτότυπο είναι ακριβώς έτσι όπως δίνεται, με τα λάθη ή την παραδοξολογία του.
sine qua non:	ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ
status quo:	(πλήρες: in statu quo ante): η προγενέστερη κατάσταση (διπλωματική έκφραση, όταν δεν επέρχεται καμιά μεταβολή).
sui generis:	του δικού του γένους, ιδιότυπος
summum jus, summa injuria:	η υπερβολική δικαιοσύνη είναι υπερβολική αδικία· απόφθεγμα του Ρωμαϊκού δικαίου, που σημαίνει πως η αυστηρή επιβολή του νόμου συνεπάγεται πολλές φορές αδικία.
timeo Danaos et dona ferentes:	φοβούμαι τους Δαναούς, κι όταν ακόμη φέρνουν δώρα (αντίστοιχο με το: «Φοβοῦ τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας»)- χρησιμοποιείται με την έννοια ότι πρέπει να προφυλαγώμαστε

	από έναν εχθρό, όσο γενναιόδωρος ή καλός κι αν φαίνεται κάποια στιγμή.
urbi et orbi:	στην πόλη (τη Ρώμη) και την οικουμένη, παντού
vae victis:	ουαί τοῖς ἡττημένοις (αλίμονο στους ηττημένους)· σημαίνει πως ο ηττημένος βρίσκεται στη διάθεση του νικητή.
veni, vidi, vici:	ἦρθα, εἶδα, νίκησα· φράση του Καίσαρα με την οποία ανήγγειλε στη σύγκλητο την ταχύτητα με την οποία νίκησε το Φαρνάκη, βασιλιά του Πόντου. Χρησιμοποιείται για να δηλώσει την εύκολη και γρήγορη επιτυχία.
verba volant, scripta manent:	τα λόγια πετούν, τα γραπτά μένουν· λατινική παροιμία για την αποδεικτική αξία που έχουν τα γραπτά.

Λύση

1. Μετά τις καταγγελίες δημιουργήθηκε **ad hoc** μια επιτροπή για να διερευνήσει το θέμα.
2. Η εταιρεία οδηγήθηκε σε πτώχευση και οι οικονομικές παρεμβάσεις της αποδείχθηκαν **a posteriori** λανθασμένες.
3. Τέθηκαν **a priori** οι βάσεις της συνεργασίας των φορέων για την ανάπτυξη της περιφέρειας.
4. Οποιαδήποτε παραβίαση του θαλάσσιου και εναέριου χώρου θεωρείται **casus belli** για μια χώρα.
5. Είναι αμετακίνητος στις θέσεις του ακόμη και αν οι προβλέψεις είναι δυσοίωνες. **Delenda Carthago** λέει συνεχώς.
6. Το δικαστήριο απένειμε την αυστηρότερη των ποινών ενώ ο πρόεδρος έκλεισε τη συνεδρία λέγοντας **dura lex, sed lex**.
7. Η παροχή δανείων προς το επαναστατημένο έθνος απετέλεσε μια **de facto** αναγνώριση δημιουργίας αυτόνομου ελληνικού κράτους.
8. Όσο και αν κάποιος είναι προσεκτικός, δεν μπορεί να αποφύγει μικρά ή μεγάλα λάθη. Άλλωστε, **errare humanum est!**
9. Παρά τις παρεμβάσεις των δυτικών στη Ρωσία για να αποκλιμακώσει την ένταση, δεν επέτυχαν και πολλά πράγματα για την αποφυγή του πολέμου. **Hannibal ante portas!**
10. Ο ανταγωνισμός στον επιχειρηματικό κόσμο είναι πολύ μεγάλος και σκληρός· **homo homini lupus**.

11. Στη βιασύνη του να ολοκληρώσει την εισήγησή του σε σύντομο χρόνο δεν απέφυγε να κάνει **lapsus linguae**.
12. Είναι ιδιόρρυθμος άνθρωπος και το **modus vivendi** δεν είναι αποδεκτό από όλους.
13. Ο ευτελισμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και η έλλειψη σεβασμού της ιδιωτικότητας στις μέρες μας είναι το κυρίαρχο θέμα. **o tempora, o mores!**
14. Ο συγγραφέας Ο.Π., που κατέφυγε στη χώρα ζητώντας πολιτικό άσυλο, θεωρήθηκε **persona grata**.
15. Είναι αναγκαίο να βρεις δουλειά για τον βιοπορισμό σου, **primum vivere, deinde philosophari**.
16. Κρυφό του όνειρο ήταν να παίξει αυτόν τον ρόλο (**sic**), δήλωσε στους δημοσιογράφους ο γνωστός ηθοποιός.
17. Για την επιλογή στελεχών ο μεταπτυχιακός τίτλος ήταν **sine qua non**.
18. Οι χώρες της ΕΕ δήλωσαν ότι δεν θα αλλάξει το **status quo** στην αγορά ενέργειας.
19. Είναι άνθρωπος **sui generis**, δύσκολα τον προσεγγίζεις.
20. Οι δικαστές πρέπει να εξετάζουν και τις συνθήκες που οδηγούν έναν νέο σε παραβατική συμπεριφορά, γιατί ισχύει μερικές φορές το **summum ius, summa iniuria**.
21. Πρέπει να είμαστε επιφυλακτικοί μερικές φορές στη μεγάλη εύνοια της τύχης· **time Danaos et dona ferentes**.
22. Οι πληρωμές με τη χρήση χρεωστικών καρτών ισχύουν πλέον **urbi et orbi**.
23. Οι σκηνές που παρακαλουθήσαμε στους δέκτες μας από το αεροδρόμιο της Καμπούλ με ανθρώπους απελπισμένους να θέλουν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους ήταν φοβερές! **Vae victis!**
24. Οι εξετάσεις αποδείχθηκαν παιχνιδάκι για μένα, **veni, vidi, vici**.
25. Έκανε εγγράφως την καταγγελία για να υποχρεώσει την υπηρεσία να απαντήσει. Γιατί, όπως δήλωσε, **verba volant, scripta manent**.

Άσκηση 6.

Να εντάξετε σε μία φράση καθέναν από τους παρακάτω γλωσσικούς όρους που προέρχονται από τη λατινική, αλλά χρησιμοποιούνται συχνά και στη γλώσσα μας.

- curriculum vitae
- mea culpa
- mutatis mutandis
- de profundis
- alter ego
- de jure
- in vivo

Λύση

1. Κατέθεσε την αίτηση και ένα **curriculum vitae** διεκδικώντας θέση εργασίας στην Τράπεζα.
2. Ο προκαθήμενος του Βατικανού, για τα λάθη που διέπραξε στην περίοδο του Μεσαίωνα η παπική εκκλησία, είπε **mea culpa**, σε μία μεγαλειώδη ομιλία του.
3. Η Κίνα αναδεικνύεται σε μεγάλη οικονομική δύναμη **mutatis mutandis** τις τελευταίες δεκαετίες.
4. Ο γνωστός ηθοποιός έδωσε μία **de profundis** συνέντευξη.
5. Ο Γιάννης είναι το **alter ego** μου.
6. Με τη συνθήκη αυτή αναγνωρίζεται **de jure** το κράτος.
7. Για να καταλήξουμε σε ασφαλή συμπεράσματα χρειάζονται μελέτες **in vivo** και όχι μόνο in vitro.

Άσκηση 7.

Να επιλέξετε την κατάλληλη λατινική φράση από το πλαίσιο και να συμπληρώσετε τα κενά.

- Η υγεία είναι όρος για τη σταδιοδρομία κάποιου.
- Γίνεται προσπάθεια από ορισμένους κύκλους να ανατρέψουν το στην περιοχή μας.
- Έγραφε ο υποψήφιος καθηγητής: «υποβάλας (.....) το υπόμνημά μου».
- Δεν μπορείς να συνεννοηθείς εύκολα μαζί του· πρόκειται για άνθρωπο
- Είναι αλήθεια ότι ο πρωθυπουργός της γειτονικής μας χώρας διακήρυξε ότι αποδοκιμάζει τα γεγονότα.
- Το ψευδοκράτος των Τουρκοκυπρίων επιδιώκει να αναγνωρισθεί
- Η χώρα μας αρνείται να δεχτεί τον κ. Χ.Χ., γιατί τον χαρακτήρισε
- Παρόλο που ο πρωθυπουργός χαρακτήρισε αυτή τη φράση, πολλοί υποστηρίζουν ότι την είπε συνειδητά.
- Η Ελλάδα δήλωσε πως θα θεωρήσει κάθε παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κύπρου.
- Είναι βέβαιο πως η απόφαση αυτή είχε ληφθεί και χωρίς να μελετηθούν όλα τα δεδομένα.

a priori, sic, de facto, casus belli, lapsus linguae, sine qua non,
sui generis, urbi et orbi, persona non grata, status quo

Λύση

- Η υγεία είναι όρος **sine qua non** για τη σταδιοδρομία κάποιου.
- Γίνεται προσπάθεια από ορισμένους κύκλους να ανατρέψουν το **status quo** στην περιοχή μας.
- Έγραφε ο υποψήφιος καθηγητής: «υποβάλας (**sic**) το υπόμνημά μου».
- Δεν μπορείς να συνεννοηθείς εύκολα μαζί του· πρόκειται για άνθρωπο **sui generis**.
Είναι αλήθεια ότι ο πρωθυπουργός της γειτονικής μας χώρας διακήρυξε **urbi et orbi** ότι αποδοκιμάζει τα γεγονότα.

- Το ψευδοκράτος των Τουρκοκυπρίων επιδιώκει να αναγνωρισθεί **de facto**.
- Η χώρα μας αρνείται να δεχτεί τον κ. Χ.Χ., γιατί τον χαρακτήρισε **persona non grata**.
- Παρόλο που ο πρωθυπουργός χαρακτήρισε αυτή τη φράση **lapsus linguae**, πολλοί υποστηρίζουν ότι την είπε συνειδητά.
- Η Ελλάδα δήλωσε πως θα θεωρήσει **casus belli** κάθε παραβίαση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Κύπρου.
- Είναι βέβαιο πως η απόφαση αυτή είχε ληφθεί **a priori** και χωρίς να μελετηθούν όλα τα δεδομένα.

Ημερομηνία τροποποίησης: 09/09/2022